

REVISTA
DE LA
CÀMARA AGRÍCOLA OFICIAL
DEL
VALLÈS

Aquesta Revista se reparteix de franch entre tots els socis de la Càmara.

Pera els que no siguin socis, el preu de subscripció es de cinch pessetas l' any.

Se publica al menos una vegada al mes y sempre que la seva aparició sigui convenient.

No té número fixo de planas. Dels treballs firmats, no se'n fa solidaria la Revista.

Els originals no's retornan.

De todas las obras que's reben, se 'n dona compte á judici de la Direcció.

Els anuncis, á preus convencionals.

DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Secció 3.ª de l'a Càmara Agrícola Oficial del Vallès

GRANOLLERS

Ofertas y demandas

Aquesta Revista contindrà la present Secció, al objecte de que tots els socis de la Càmera hi puguin posar anuncis de compra ó venda de productes agrícols, bestiar, fincas y tot lo referent á agricultura.

Pera anunciar en aquesta Secció, s' ha de ser soci de nostra Càmera; l' anunci per cada inserció, val á rabó de 25 céntims la ratllia.

Informes y encárrechs, á la Secció 3.ª de la Càmera.

OFERTAS

—Hi ha per vendre una junta de bous de vuyt pams d' alsada y de uns quatre anys.

—Matxo apropósit pels trevalis de pagés: se ven.

—Llevor de canem del país. N' hi ha per vendre unas deu cuarteras á cal Margenat de Plegamans.

—Blat de llevor. En la Càmera n' hi ha una mostra d' una bona partida per vendre.

DEMANDAS

—S' arrendará á qui 'l tingui un camp de regadiu, aprop de Granollers. De cabuda, duas cuarteras aproximadament.

REVISTA

DE LA

CAMARA AGRÍCOLA OFICIAL

DEL VALLÉS

SUMARI: L' agricultura y la política.—Higiene, medicina y economía del camp. VII.—La máquina bregadora de Mollet.—El canem italià al Vallés.—Las asociaciones agrícolas d' Alemania.—*Secció Uegistativa*: Els gossos de casa.—Aiguas.—*Crònica*.—Varietats.

L' agricultura y la política

Duas publicacions molt respectables y, encara que de caràcter agrícola, ben diferenta l' una de l' altra, han coincidit en apreciar de la mateixa manera un aspecte molt important de lo que s' en diu problema nacional. Val la pena de que 'n prenguéem nota, perque la coincidencia es notable y las revistas aludidas no poden ser més autorisadas. Son: *El Mundo Agrícola*, portaveu del Institut Agricol de Sant Isidro, representació, per tant, ben autorisada de la classe agrícola catalana, y la *Revista Agrícola Castellana*, portaveu de la Federació Agrícola de Castella la Vella.

Ja veyeu, donchs, si representan dos esperits ben diferents, y no obstant la apreciació del fet que aném á explicar es exacte.

Comentan abdúas revistas els motius que va donar pera retirar-se de la vida pública, un personatge tan caracterisat com D. Francisco Silvela, expresident del Consell de Ministres y jefe d' un dels partits turnants en el Poder. Bé pot dirse per tant que las paraulas de'n Silvela responen á un altre esperit, al dels homes en general que portan la direcció pública d' Espanya.

Ja 's recordarán las rañons donadas per en Silvela al justificar la seva retirada dels negocis públichs. *El país*, deya planyentse'n, no se

interesa sino por las reformas materiales, no se apasiona sino por los adelantos de la agricultura, de la industria, del comercio y de las obras públicas.

Y replica la revista castellana: ¿d' ahónt vol treure el senyor Silvela las esquadras, l' exércit, l' instrucció, si 'ns falta lo primer, els diners, que solament obtindrém protegint l' agricultura y demás elements creadors de riquesa?

Més decidida y coratjosament, com es natural, contestan els agricultors catalans.

Veusaquí *El Mundo Agrícola*:

«Este señor (en Silvela), declarándose fracasado, ha dicho inmodestamente en el Congreso que no quiere goberarnos más, porque no soñamos, como él, en barcos y en cañones, sino en agricultura, en industria y en obras públicas, cosas despreciables en el criterio de cuantos viven fuera de la realidad, en un mundo imaginario de ideales utópicos.

Difícilmente se hallaría en Europa otro estadista capaz de lanzar á su país una acusación semejante, y si en Europa existiera este hombre, jamás se atrevería á dirigirla desdeñosamente á un país como el español, que carece de caminos, de canales, de agricultura y de todo progreso material necesario para la vida de los pueblos, si se le compara con cualquiera de las naciones civilizadas.

¡Que España vive sin pulso, porque no piensa más que en agricultura y obras públicas! ¡Parece mentira que tal contrasentido haya podido anidar en el cerebro de un hombre tan culto como el señor Silvela!

Desde hoy nadie tiene derecho á admirarse del desprecio olímpico con que han sido contestados los lamentos de la clase agricultora, porque el Sr. Silvela, que nos ha gobernado tantos años, nos ha revelado la clave del misterio. El gobernante más influyente de España ignora que todos los países quieren con más vehemencia aquello que más necesitan, y que España necesita producir riqueza, antes que gastarla en ideales de problemático y aparatoso engrandecimiento: de otro modo no hubiera pretendido restablecer al enfermo anémico, demacrado y sin pulso, dándole armas con que pelear desde su lecho de miseria, sino proporcionándole buenos reconstituyentes y elementos útiles de trabajo apropiados á su necesidad de hacerse fuerte.

No obstante, creeríamos posible dispensar, en cierta manera, de estos errores al Sr. Silvela, si al tachar al pueblo español de materializado y fatto de ideas levantadas, no resultaran de sus palabras la

más negra de las injusticias y el más grave de los sarcasmos, en presencia de los enormes sacrificios que este pueblo acaba de sufrir con motivo de la última guerra, dando con largueza al Estado, en aras de un ideal nobilísimo, pero estérilmente, todo el fruto de su penoso trabajo y toda la sangre de sus hijos, de un modo tal, que ha sido la admiración del mundo.

De todo ello resulta que el país impone ya su criterio de un modo muy definido y que ha hecho bien el Sr. Silvela en dejar la dirección de nuestros negocios públicos, porque los quijotismos han pasado ya de moda.

Su retirada es un suceso fausto para los que sacrifican su vida y sus bienes por un ideal noble, cuando es necesario, y saben pensar en agricultura y en obras públicas con toda la vehemencia exigida por la necesidad que sienten de vivir prósperamente.»

Diguém, per acabar, com un escriptor á qui copia la revista de Valladolid, abans esmentada:

«Bueno es que conste, y bueno que los políticos vayan dándose cuenta de ello. Después de los sueños y de los delirios de grandezas que nos han llevado á la ruina; después de rompernos los tímpanos á fuerza de entonar y repetir la *Marcha de Cádiz*, es hora ya de volver á la realidad y de dedicarnos modestamente, tenazmente, briosamente, á la reconstitución del país, al fomento de la agricultura y de todas las fuentes de riqueza.»

HIGIENE, MEDICINA Y ECONOMÍA DEL CAMP

VII

Higiene de las bestias

II

Visita á una casa de pagés.—Bous y virám.—Fajol.—Higiene de las gallinas.—Gran burgit.—Ventatjas dels bous, é higiene.—Sistema Solari.—Gran descubrimient —El problema del pa. Associació.—Gran plaga —Senyals de retrás.

Un día varem anar á una casa de pagés tres companys, tots molt aficionats á la agricultura y á la hermosísima vida del camp, ja per fer una visita al amo, amich nostre y pagés molt aixerit, ja per apóndrer alguna cosa en dita casa, acreditada per esser ben gobernada.

Abans d' entrar en dita casa, blanca y voltada d' arbres, varen, ensopegar un mosso qu' estava llaurant ab un parell de bous grassos y lluhents, que obrían fondos solchs ab una arada giratoria del hú, á qui felicitem per lo bè que llauraba y per lo ben tractats que tenia als bous: al entrar dintre el barri, mòlt gran, hi havia un safreig ahont hi nedaban ànechs y ocas, y una multitud de gallinas y pollastres, separats tots del pati ab un reixat per més netedat: sota una accacia estaban la mestressa y la seva filla assegudas, repassant y aplegant la roba de la bugada la mare, y la filla brodant una lletra ab un tambor á la falda. S' alsaren á rébrens, y la virám comensá á mórner tal gatzara, que gayrebè no 'ns enteniam; quan la mestressa digné: Noya, tirals uns quants grapats de fajol, que coneixen l' hora del grá y no s' entenen de rahóns y ja veurán qué prompté callarán.—Donchs ¿cóm es que gastan fajol en lloch de moresch ó blat de moro?—Perque es grá qu' alimenta mòlt y fa póndrer, y ab més rahó ara que 'l blat de moro va car. Nosaltres apuntém tot lo que gasta la virám y els diners que 'n fem, y aixís sabem lo que més convé, y á dir veritat, la virám y conills ben cuydats produheixen bastant.—El criar bestia dóna gust y negoci si va bè y no 's moren.—A nosaltres, gracias á Dèu, ens vá bè; aixó sí, el mèu marit sempre crida que hi posém cuydado, molta netedat en els galliners y corrals; el menjar bullit y el grá esclafat; l' aygua ben neta, mudantla dos cops al día; fora humitat, perque el terreno es més alt, y ab sorra, perque 's puguin revolcar; el galliner escombrat cada dia y ben ventilat; parets lisas y enblanquinadas dos cops l' any. Al ivern tenen bon sol, y al estiu bona ombra sota aquell cirerer y aquellas dues moreras. Una vegada hi va haver una epidemia que 's moria molta virám de tot arreu y la nostra també feya mala cara, y 's morí una gallina; pero desinfectarem el galliner ab aygua de lisol y en posavam una gota en el menjar matí y vespre y el mal no passá endavant. (Ja tractarem del modo de cuydar la virám, els cunills y demés bestiar al tractar d' economia doméstica).

Al repartir el grá la noya, la virám vinga córrer y donar salts al seu costat, com si li volgués pendre 'l grá del cistell; els galls comparegueren després de las gallinas donántlos hi preferencia, com si volguessen donar una llissó á aquells homes que s' atipan bè, y las donas de col si 'n queda, habenthi punts que ni tan sols las deixan seure á taula. Els ànechs arribaren més tart, fent saludos y gach... gach... se ficaren per sota las potas de las gallinas, y com que son tant farts, casi no deixaban menjar la demés virám: els indiots se ho miraban fent el vano y glu... glu... semblava que se 'n donguessin de menos de menjar ab els altres, carregats d' orgull y estarrufats; pará el burgit y arribá l' amo tot content al veurer als seus amichs.

Després de donarnos la benvinguda y una estreta de má, sense volguer reposar ens feu seguir totas las dependencias, quedant prendats del ordre y netedat de tot lo que constituheix una ben montada casa de pagés, no extranyant que'l bestia anés bè ab tan bonas condicions higiénicas, que algún dia esplicarém ab més detall. Al ensenyarnos una pila de guano qu' estava barrejant, segóns digné á la nostra arribada, manifestá qu' era pera posar al forratje, del que gastaba mòlt pe 'ls bous y per las vacas y per un caball.

Al manifestarli nostra extranyesa de que llaurés ab bous y gastés tant guano pe 'ls ferratjes, digné: «Ja sé qu' en aquest país casi se han desterrat els bous seguint

la moda, considerantse atrassat el llaurar ab ells, pero jo n' estich mòlt content y dono ab ells las llauradas fondas, y las demás ab el caball; tenen molta més forsa, y si bè no van tant depressa treballan ab més regularitat, constància y paciència, sense perdre l'ànimo per més que hagin de tirar, aixís com al caball una forsa considerable y contínua l'irrita: al ivern els faig treballar de sol á sol ab un lleuger descans; y ab la calor de bon dematí fins á las nou ó las deu, deixantlos pasturar una estona, y fins á las tres no 'ls torno á junyir. El bou no es delicat y en tè prou ab palla y ferratje; una mula ó caball bo val com dos bous y els guarniments dels bous valen mòlt menos, y si son vells ó se trenca una cama se venen per carn, aprofitantse la pell, ossos, nirvi y banyas; el sèu treball es bó y barato; las mulas y matxos per treballar han de tenir uns tres anys y costan mòlt de comprar, de mantenició y guarniments: y com diu Rafi: «muerta la mula, el llanto en casa»: y fins n' hi ha que sostenen qu' es perjudicial el criar animals estérils com son matxos y malas. En resum, que cada terra fa sa guerra; aixó es, que 'l pagés ha d' estudiar lo que més li convé, segóns las sèvas necessitats, terras y condicions especials.

Tinch un bover, —contínua dient el nostre visitat,—que 'ls porta molt bè; abans de sortir á treballar els estriola y respalla com al caball, els renta els ulls ab una espongeta d' aygua, á l' istiu tres vegadas; y no dirían lo que 'ls va bè, lo qual ab alguna goteta d' oli de ginebra, priva que 'ls atormentin moscas, mosquits y tábachs.

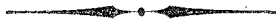
Fora llarch de contar las cosas útils que 'ns explicá el nostre amich. Per avuy diré quelcom d' un altre assumpto important, dels adobs. Ai indicar al pagés á qui havíam anat á veure qu' era gastar molt lo que gastava per guano pe ls ferratjes, anant tan cars el nitrat de sosa y 'l sulfat amonich, digué:—Es que jo no 'n gasto d' aquets dos ingredients, perquè 'm surtiria poch remunerador; no tinch necessitat de comprar ázoe, tan car, $\frac{3}{4}$ del valor del guano, quan en l' aire el trobo gratis.—No ho entenem del tot; perquè si bè ab la *sideració de ville*, se logra que las lleguminosas absorbeixin ázoe y enterrantlas se adoba la terra, se pert una cullita y tè 'ls sèus inconvenients.—Es que jo segueixo el més modern *Sistema Solari*, anomenat de *inducció gratuita del ázoe ab la doble anticipació*, ab lo qual el célebre italiá Solari en sa finca del Borgano ha arribat á obtenir 48 hectólitres de blat per hectárea, surtintli el blat á 7 pessetas per hectólitre! .. Ja compendreu que aquet gran descobriment resol un gran problema, duplicant y fins quadriplcant la producció ab poch gasto —Te agrahiriam ens en fessis una racció.— Ab molt gust, encar que curta avuy; esperant de vosaltres una altra visita, per entrar en més detalls y parlar d' altres cosas útils; mentres tant, poden adquirir en els Tallers Salesians de Sarriá llibres que sobre aixó publica *La Biblioteca Solariana* de Sevilla; jo n' he llegit un que tè per títol: «Los labradores, la agricultura y la cuestion social», que m' ha agradat de debó; y es fet pe 'l P. Ricaldona, inspector dels Salesians de Andalucía. La base es la *rotació d' una lleguminosa acumuladora de ázoe ab un cereal consumidor de ázoe*, anticipan al ferratje ó lleguminosa l' adob que ha de consumir la lleguminosa y 'l cereal, ó sigui la *doble anticipació*, que ja está calculada en unas taulas formadas pe'ls químichs: y dita anticipació consisteix generalment en 400 k. de superfostat; 400 de clorur de potassa y 400 de

guix, elements barats, que serveixen per dues cullitas: l'ázoe el fixa á la terra la lleguminosa ab uns microbis de sas arrels y no costa res, quedant la terra adobada per ellá y pel cereal, sense haber de enterrar la lleguminosa, ni perdre temps ni cap cullita: lo que convè es *vacunar* la terra ab terra de un camp en que la lleguminosa hi hagi anat bé perque com més microbis hi hagi, millor. En un llibret que val 5 rals del enginyer agrónom Boaso, anomenat *El cultivo de los terrenos según el sistema Solari*, trobaréu detalls. Ja podeu comprendre que 'l problema del ázoe, es el problema de la agricultura económic, el problema del pa, el problema social.

Sí, amichs meus, --continuava dient l' il·lustrat pagés, --la qüestió social y la qüestió moral y económic tèn per única solució la regeneració de la agricultura y la sòlida educació, ó sigui la educació agrícola. El parlar de esquadras, de exercits, de sanejar la moneda, de anivellar el presupost, de treure deutes, etc., es comensar l' edifici per la teulada; lo primer es alzar la agricultura rebaixant tributs y protegint als pagesos perque 's guanyin millor la vida, y fomentar molt la ensenyansa: per lograrho necessitem la unió dels pagesos, unió y associació dintre las Càmaras, que essent tan necessaria y taula salvadora pe 'ls pagesos, no obstant ¡y sembla mentida! se la miran ab indiferencia, com á tots els progressos. La agricultura no s' alzará mentres vagin els rics á las ciutats, els treballadors á las fábricas y la noya á servir y á perdres molta vegadas, y aixó de deixar el camp per la ciutat es una plaga per molts conceptes; pr aixó jo, tenint renda per viure á la ciutat, visch á pagés y ho considero obligació; y si bè llauro ab bous y resém cada día el Rosari, ja veyeu que las aradas, las máquinas de xafar el gra y partir el ferratje, el sistema Solari y tots els avenisos moderns y llibres y periódichs de agricultura que lleigeixo, indican que no vaig refrassat, ni segueixo la rutina en que no convè. ¿Voleu conèixer un país si está adelantat? Vos ho indica l' estat de la agricultura; lo bèn montadas y pagadas las escolas, el número de lectors que tenen los periódichs de agricultura y el número de associacions agrícolas: mentres en una nació tan petita com Bèlgica existeixen 5,000 associacions agrícolas per totas las necessitats, y ls periódichs y llibres de agricultura numerosíssims y ab vida sobrada á Fransa, Alemany, Suïssa, Bèlgica y Holanda; á Espanya 'ls pochos periódichs de agricultura tenen treballs á viure y las associacions agrícolas igual; quant tots els pagesos deuria tenir el seu periódich de agricultura y estar associats: en cambi els llibres y periódichs que perverteixen y sembran veneno, fan grossa tirada y son llegits ab gust.

Molt quedá pera parlar de cosas tant importants, pero 's feya fosch y 'ns despidirem fins un altre día, bèn impresionats de la visita.

¡Qué n' es de bonica una casa de pagés bèn portada; y qué dols y agradable 'l viurehi! No hi ha vida més tranquila que la del pagés; ni res més productiu y hermos que una finca bèn cultivada; ni art més útil y bonich que la agricultura!...

La màquina bregadora de Mollet

A la próspera població de Mollet del Vallés hi ha funcionat y hi funcionarà més endavant, una màquina bregadora de cánem. Creyém d' utilitat parlarne ab alguna extensió pera que 's vegi l poder benefactor de la iniciativa individual y serveixi, de consegüent, aquesta iniciativa, d' estímul pera portar beneficis semblants al camp de l agricultura, tan necessitada d' innovacions, de vida nova, que la posin al costat del estat progressiu de las altrás brancas d' activitat humana.

Ja la citada població va ser la primera de gaudirse aquest istiu passat de las grans ventatjas d' unas màquines novas, batedoras de blat y ordi, de construcció catalana y mogudas per forsa elèctrica. L' introductor d' aquesta innovació, un propietari á la moderna, don Frederich Ros, es el qui, en companyia de don Jaume Martí y Calvell ha instalat la referida bregadora.

Sapigut es que l cánem del nostre país no s' adinera lo que caldria esperar de sa bona qualitat, per las deficiencias de la seva elaboració un cop segat. Aixó ho comprovaren els senyors Ros y Martí, enviant cánem d' aquí á bregar á Italia; ells mateixos hi anaren, vejeren las diversás màquines allí en us y varen quedar admirats del gran endarreriment en que aquí estém. Del primitiu sistema de bregar que s' estila entre nosaltres no cal parlarne; tothom ho sap, que solament lo incansable que es el pagés catalá, pot fer que l' ofici de bregador sigui més ó menos remunerador.

Observadas y estudiadas las diversás màquines italianas—que dit sigui de pas, son senzillíssimas — els nostres amichs varen adquirir la que 'ls hi semblá millor, duhentla cap á Mollet. Quan fou l' hora de montarla, vingué d' Italia 'l constructor, permaneixenthi quinze dias pera posarla en marxa ab forsa elèctrica y instruir als treballadors.

S' instalá á un camp del devant de la estació de Fransa y al costat de la serra^o de la viuda de Morató, de qual establiment ne prové la forsa motriu; el camp está tancat y provist dels coberts corresponents.

Se feu la provatura primera el día 1 de Setembre y 'l 12 del mateix mes el senyor Rector del poble va benehir aquell nou centre de treball, endressant un parlament al obrers, recomanantlosi especialment que observessin lo previngut en un cartell que s' llegeix á la entrada y que diu: «Absteniuvos de renegar per amor á Deu». Tractantse com se tracta de personas ilustradas, no cal dir que aquesta y las altrás llegendas que hi ha, las han redactadas en l' idioma del país.

Además, en el mateix acte, se repartí el follet «Per l' honor del poble catalá», paráfrassis del cántich de Mossen Verdaguer «¡Guerra á la blasfemia!» y s' entregá alguna coseta á tots els treballadors pera anar á refrescar.

¡Festa cristiana, festa catalana, festa del treball, digna dels qui l' organisaren!

Desde 'l día 12, donchs, ha funcionat la «Bregadora del Vallés» en la forma que aném á explicar.

Porta 'l pagés el cánem al lloch de la Bregadora, se li pesa per el cas d' ocorre un sinistre, se li dona un taló del pés y del número que per torn li correspon bregar. Dos ó tres días abans del que li toca bregar, reb un avis per si vol presenciarlo y perque pugui retirar las calamuixas. Fetas unas quantas manadas y vista la calitat del cánem, obta 'l pagés per endúrse'l quan estigui llest á casa seva ó per deixar-lo á la mateixa «Bregadora», al preu que passi. En totas las sevas operaciós la empresa ha establert el pés de 40 kg., treballant aixís prácticament pera fer desaparèixer el perjudicial quintá de 104 lliuras.

Del cánem que ha quedat allí, á mida que 's van fent els feixos, se classifícan al objecte de millor servir als consumidors.

El qui porta cánem á bregar paga 5 pessetas per cada 40 kilógrams.

Els homes que necessita la máquina son: 8 espedadors; 3 enfaixadors; 1 classificador; 2 que acostan cánem; 3 espolsadors per quan surt el cánem de la máquina; 2 pera servir el cánem á la máquina y 4 noys pera servir als espedadors.

La máquina y 'l personal anomenat poden fer en deu horas de 35 á 40 quintás.

*
**

Un defecte molt gros va semblar á primera vista que tenia la bregadora mecánica, aixó es, que ab máquina s' obtenia molta mes estopa que bregant á ma.

Pero en realitat no es aixís. Ab el sistema antich, á cada manada el bregador hi embolica la estopa que ha sortit, de manera que no 's veu, mentres que la máquina destría perfectament la fibra y la estopa, quedant els feixos ab cánem net de estopa, com també de socada y cima que son las parts febles de la manada y que desmereixen el cánem bó.

Obtinguda la estopa sola, s' embala per medi de una prempsa especial, que ha vingut també d' Italia.

En prova de lo que deixém apuntat, els benemérits introductors d' aquesta maquinaria, pe 'l Janer varen encarregar á dos bons bregadors que breguessin cánem de diversa calitat y amarat de diferente manera ab la condició de que separessin tota l' estopa y 'ls baixos ó socada de la manada; de las mateixas calitats de cánem se 'n bregá ab máquina y la prova va donar el resultat que aném á exposar: el bregat á ma produhí un 18 y 19 per cent d' estopa y passat per la máquina doná un 13 y un 14 per cent.

Podém afegir que 'ls diferents cánems que han passat per la «Bregadora del Vallés» han donat un máxim de 25 per cent y un minim de 7 per cent de estopa.

Es clar que si tant dolent y tant mal amarat es el cánem, la máquina pot arri-var á produhir més estopa: la máquina no fa més que lo que li fan fer, no tè intel·ligencia com l' home que la serveix en aquest cas pera dissimular poch ó molt els defectes de la fibra.

*
**

Com hem dit al comensar, funcionant la màquina desde primers de Setembre ha parat ara per algún temps. La necessitat dels homes que hi ha empleats de atendre á ineludibles quefers de las llurs casas y sobretot la baixa experimentada en el cánem, á causa de la general crisis industrial y per la bona cullida d'Italia, ha motivat que 'ls que no están necessitats de quartos per las pagas de Tots Sants, no portessin pressa á bregar, esperant millors preus.

Per aixó s' ha parat la màquina, essent molt probable que s' engegui d' aquí á poch temps, perque ab tot y ser molt el cánem bregat, encara 'n queda.

No solament el cánem del terme de Mollet hi ha sigut portat; també n' hi han dut culliters de tots els pobles dels encontorns y tots no n poden pas estar més satisfets, tan per la bona feyna de la màquina, com per lo económic, ràpit y descansat d'aquest sistema, que ve á substituhir al fadigosíssim y rutinari treball que fins avuy ha estat en us.

En aixó, com en tantas otras cosas d' agricultura, s' imposa un cambi radical y aquest cambi s' ha introduhit ja á Mollet, gaudintsen tota aquella part central del Vallés; es de creure que las demás comarcas de cánem trobarán homes de prou empena que vulguin rompre ab la rutina en benefici propi y de la colectivitat.

Aixís es com se progressa, aixís es com se fa bè al país: no deixant que las cosas s' arreglin per ellas mateixas y esperantho tot de la protecció dels governants, que las més de las vegadas no poden ni volen donar.

J. MASPONS Y CAMARASA

(De *L' Art del Pagés*).

El canem italiá al Vallés

Una Circular que «La Bregadora del Vallés» ha repartit profusament, anunciant que 's compromet á adquirir llevar de cánem italiá, porta els següents datos y consideracions, que creyém de molta utilitat:

«Constitueix un verdader problema d' economia agrícola la millora y augment de producció de tot cultiu, puig que de la calitat y quantitat de un producte ne dependeix que 'l preu de cost resulti més ó menos alt, y per consegüent, sempre será aquet més petit tant quan aquellas condicions siguin majors.

Un dels cultius que, donada la naturalesa dels treballs y gastos que exigeix, es necessari que sigui de gran producció, es el del cánem. Al objecte, donchs, de trovar una varietat de cánem que dongués més rendiment que 'l acostumat á sembrar en nostra Comarca, se feren l' any passat, y 's repetirán en el present en major escala, diferentas provas de llevar procedent de una de las encontradas més culliteras de cánem d'Italia, donant resultats del tot satisfactoris, y que podén

fàcilment enterarsen els pagesos que ho desitjin, dirigintse á las mateixas personas que, inspirantse en el plaussible desitj de millorar els nostres cultius, no tingueren cap reparo en esser els devanters de sembrar de l' expressada llevar adquirida sol-sament per ensajarla en nostra Comarca.

Per donar una petita idea del resultat que l' expressada llevar ha donat en-guany, citarém unas quantas personas que s' han dignat donarnos nota del pés que han obtingut y cantitat sembrada.

Aquestas personas son: En Jaume Cuní, de Martorellas, que sembrá 14 quartans de llevar en 14 quartans de terra degudament arreglada y adobada, y no obstant, segons ell mateix diu, que li sortí moltíssim espés després d' haverli las faristelas tallat molts brins, ne obtingué 878 kilograms ó siguin 22 quintás de 40 kilograms. Segons sa opinió, ab 9 quartans de llevar se poden sembrar 12 quartans de terreno.

En Joan Bianch, de Mollet, sembrá 24 quartans de terra ab 18 quartans de llevar, cullint 29 y mijt quintás de cánem. Aquest cas no 's deuria citar com exem-ple, puig que poch té d' extraordinari per la persona que no va veure la sembra, donchs que per lo excessivament clar que era, no per falta de llevar, sino per lo moltíssim perjudicat que sigué dels llimachs y demés insectes, feya creure que s' en treuria molt poch rendiment.

En Mateu Dantí, de Santa Eularia de Ronsana, sembrá 3 quartans de llevar en 4 de terra y feu de 2 quintás de cánem per quartá de terra. El brillant resultat de aquesta prova, estalvia tot elogi del expressat cánem.

A compte de la «Bregadora del Vallés» se sembrá á Mollet uns 8 quartans de llevar y terreno, donant 13 quintás de cánem. Aquesta prova fou feta sense cap altra classe d' adop que en guano, y no en desmasia. Pecá d' esser molt espés.

En Francisco Poma, de Santa Eularia, sembrant 6 quartans de llevar y de te-reno, obtingué 9 quintás, 2 arrobas y 14 lliuras de cánem de superior qualitat, ado-bantlo ab serradura de banya.

Molts altres cassos podriam citar, pro creyém que ab els expressats quedan bèn comprovats els resultats excelents y ventatjas que la llevar procedent d' Italia té respecte de la que s' acostuma á sembrar en nostra Comarca.

De las provas citadas y de molts otras que fàcilment pot aquell que l' inte-ressi, procurarse, poden deduirne la ventatja que 'l cánem procedent d' Italia porta respecte del nostre, no obstant el major preu que la llevar té.

Si bé á primera vista apareix el doble cara la llevar, si 's conta per la cantitat de llevar de menos que 's necessita y pel pés que s' obté de més, resulta que l sembrar llevar d' Italia compensa de sobras tot gasto que pugui ocasionar de més, y, per consegüent, remunera quissablo més els trevalls y gastos que ocasiona.

Per comprovar lo dit, n' hi ha prou ab el següent cas: Una quartera de terreno necessita 9 quartans de llevar d' Italia que valen 9 duros y pot donar (á lo menos) 18 quintás de cánem que á 8 duros importan 146 duros. Una quartera de terreno per esser sembrada de la llevar d' aquí, s' acostuma tirarhi 12 quartans, que valen 6 duros, y regularment dona 12 quintás que á 8 duros son 96 duros; dife-rencia á favor de la llevar d' Italia en una quartera de sembradura 47 duros sense contarhi gens l' estima que per sa fortaleza pugui tenir.

En vista, donchs, de lo recomenable que permet esser l' expressada llevar, «La Bregadora del Vallès» se compromet á facilitar tota la llevar que fins el 20 del present mes sigui demanada, de la mateixa procedencia de la del any passat.

Es condició precisa per obtenir de dita llevar, el fer un dipòsit á rahó de 10 duros per quartera en el acte de formular la demanda. El resto del import, que fixament no 'l sabém encara. pro que creyém que no passarà de 2 1/2 duros mes, s' entregarà en el moment de repartir la llevar. La persona que quant se l' avisi per rebre la llevar, no acudeixi dintre els 15 días, perderà el diposit y 'l dret á tota reclamació.

Las demandas poden dirigirse fins el 20 d' aquest mes de Novembre á las personas següents: Francisco Font, de Moncada; Frederich Ros y Joan Taura, de Mollet; Anton Mayol, de Palou; y en Blancher de L' Ametlla.»

NOTAS. El plasso d' admissió de demandas, s' ha allargat fins al 30 d' aquest mes.

—Als socis de la Càmara, se 'ls hi fa la gracia de no haber de fer el diposit de 10 duros.

Las associacions agrícolas d' Alemanya

Hi ha per aquets mons de Dèu cada sabi, que si la pólvora no fos descuberta ell la descobriria. Mòlts de aquets sabis volen fer entendre als que ls escoltan, que 'ls de la Càmara Agrícola sumiém truytas, que cerquém el benestar del pagés per vianans utópichs, y en una paraula, que no farém may res

Pero aquets titulats sabis ignoran lo que passa á tot arreu, y si 's tracta d' associació agrícola no saben un borrall de com está aixó al extranjer.

En cambi nosaltres afirmém que no 'ns proposém altra cosa, ab la Càmara, que fer quelcom de lo que fan els agricultors de altres paissos, acomodantho, naturalment, al nostre modo de ser, al estat de l' agricultura del Vallès.

Lo que nosaltres ara fem, á Italia, Fransa, Alemanya y en mòlts altres punts, fa temps que ho venen practicant, y si avuy tenen associacions agrícolas florents, més que la nostra, es á copia d' ensajos, de temps, d' educació social que nosaltres de mica en mica anirém adquirint.

L' altre día insertavam un article donant compte d' algunas associacions agrícolas de California; avuy ens plau parlar de Alemanya, com un altre día parlarém d' altres paissos pera que 's vegi que á tot arreu ahont hi ha progrés, s' ha acudit á l' associació pera lograr la prosperitat individual.

Al Imperi alemany hi ha 21,000 associacions; 16,097 són d' agricultors.

—¡Qué ho contan just y exacte! —exclamará algú ab incredulitat.

—¡Oh! replicarém nosaltres, es que allí no es á Espanya, ahont se desconeix la

estadística, ahont tothom procura enganyar al Estat, amagantli la veritat, no cooperant als seus fins... perquè l' Estat es el primer en no complirlos.

Donchs bè, aquellas 16,097 associacions ó societats agricolas se classifiquen aixís:

- 11,121 Caixas d' estalvi y préstams.
- 1,422 Sindicats de venda.
- 2,198 Sindicats de cultiu, consum, adobs.
- 1,356 Associacions de variass classes.

La majoria d' aquestas associacions forman part de la «Unió General d' Associacions Agrícolas Alemanas,» que ve á ser una especie de «Unió Agraria Espanyola» ab las sévas Federacions com l' «Agrícola Catalana—Balear.»

El dia que 'n el nostre país hi hagués á proporció tantas associacions com á Alemanya, es ben segur que vendríam més car y comprariam més barato.

L' exemple que 'n petita escala dóna la Càmara, demostra bè prou lo que dihem. ¿Qui dirá que desde que tenim associació no adquirim, per exemple, el guano ab millors condicions? Y qui diu del guano diu de las patatas, dels sofres y sulfats, etc.

Una altra prova de lo que afirmem es lo que passa aquí ab els comerciants, que es lo mateix que 'ls hi passa als alemanys.

Aquí y allí y á tot arreu, per medi de la associació, tractan directament el productor y el consumidor, en benefici d' abdós. Al intermediari, al revenedor, al comerciant, aixó no li convé, es natural, y per aixó las associacions agricolas alemanas sostenen fortas embestidas de certs comerciants que diuen pestes d' ellas; talment com si 's tractés de la Càmara Agrícola del Vallés.

SECCIO LLEGISLATIVA

Els gossos de cassa

Donada l' afició que hi ha entre la gent pagesa á cassar, creyém oportú donar compte de tot quant se legisli sobre la mateixa. En l' anterior número tinguerem ocasió de parlarne y avuy podém tornarhi, publicant una aclaració respecte dels gossos, aclaració que era del tot necessaria y que s' ha fet en R. O de 25 de Setembre, apareguda en la *Gaceta* del 10 d' Octubre.

La part dispositiva diu:

«Su Majestad el Rey (q. D. g.) se ha servido resolver dichas dudas en el sentido de que los galgos, sabuesos y podencos son los perros á que se refieren los artículos 35 de la vigente ley de caza y 61 del reglamento para su ejecución, y,

por tanto, que solo para esta clase de perros tendrán que proveerse los cazadores de la licencia exigida por los artículos de que queda hecho mérito; y asimismo que se encargue á todas las autoridades llamadas á cumplir la ley y reglamento de caza, que procuren siempre aplicar é interpretar los preceptos de una y otro en el sentido recto y expícito de los mismos, resolviéndose por los gobernadores civiles los casos en que pueda ocurrir alguna duda, y en los que no sea de absoluta necesidad hacer aclaración que fuese indispensable »

Aiguas

Per R. O. de 7 d' Octubre publicada en la *Gaceta* del 10, se dictan reglas para la organizació del servey d' obras d' aiguas dels rius y manantials secundaris.

CRONICA

Demandas —Queda obert el plasso pera fer las demandas de llevar de patatas y de gnano per sembrarlas. Aquest any ne tindrem de la classe anomenada *bolado*, además de la de *bufé nano* (*Institut de Beauvais*), comprada en la mateixa comarca de la Cerdanya francesa, que tan bon resultat ha donat en la darrera sembra.

Son algunas las demandas de llevar de cánem d'Italia que ns han fet els socis en virtud del avis que varem publicar el mes passat.

La *Bregadora del Vallés* ha fet també demandas, segons una fulla que ha circulat y que reproduhim en altre lloch, porque tè molt interés.

El «Foment del Trevall Nacional» ens ha cursat copia del dictamen que ha elevat al Ministeri d'Estat sobre 'ls Tractats de Comers.

Per las noticias que tenim adquiridas per diferents conductes, suposem que la patata pujará de preu sens molt tardar, puig que donada la sequedad que durant l'istiu han sofert á la montanya, es molta la que 's trobará de menos comparat ab altres anys.

Del mateix modo deuen pensar els negociants de patatas, segons se deduheix de las fortas provisions qu'estant fent d'algun temps á n'aquesta part.

A Fransa també es molt manifesta la pérdua d'una bona part de la producció de la patata, ocasionada per la podridura; en moltas regions se calcula que han quedat destruidas tres quartas parts de la cullita.

Res d' estrany que, si realment la cullita de la patata á Fransa fos tan migrada, y 'ls cambis se mantinguessin alts, succehís que 'ls francesos vinguessin á comprar nos patatas, ocasionant que la llevar de dit tubercle se pagués á preus molt alts.

Pocas son las transaccions que fins ara s' han fet en cánem, degut á la resistencia que 'ls pagesos en general y sense adornarsen han fet per véndrer dit género á uns preus baixos. Als pagesos tenint el bon recort d' haver vengut els últims cánems del any passat á uns preus com pocas vegadas s' han vist, els ha vingut molt de nou la calma que s' experimenta en las demandas de dit producte textil d' enguany.

Las causas de dita calma poden atribuirse á las següents: Primera: Degut á que havent anat tan car el cánem del Vallés la temporada passada, molts petits industrials y consumidors d' aquest género ne probaren d' altres procedencias y continúan gastantne. Segón: A la espléndida cullita que enguany hi ha hagut en tot Italia, además d' haverhi dedicat aquest any mes terrenos al cultiu del cánem, que no l' any passat y fa dos anys, per rahó de no sembrar tanta remolatxa de sucre com anys passats. Y tercera: Per no gastarse en las fábricas tant de cánem, degut, sens dupte, á la calma general qu' está atravesant l' Industria y 'l Comerç.

Es de creure que si 'ls pagesos aguantan una mica més, el cánem pujará de preu, com ja ha pujat bastant d' algun temps ensá, sense que aixó vulgui dir que puji com l' any passat, ja que no es possible, donat el preu del d' Italia.

Aprobada per Real ordre de 20 d' Agost d' aquest any, desde primer d' Octubre regeix una tarifa especial pe 'l transport de llenyas d' alzina per las procedencias de la línea de Sant Joan de las Abadesas ab destí á Badalona. Ab arreglo á ella pagarán las expedicions procedents de Vich y estacions compresas entre Vich y Granollers, á pessetas 5'15 la tonelada.

El preu pe 'ls envios que 's fassin á la casa de D. Amadeu Cros l' ha fixat en pessetas 27 la tonelada (4 1/2 rals els 41,600 kilos), sobre vagó estació Badalona, pes regonegut á la arribada.

Hem rebut un folleto de l' «Escola Superior d' Industrias» de Vilanova y Geltrú, en el que 's publican las condicions per cursar els estudis elementals y superiors de industrias en dita escola que ha sigut reorganizada per Real ordre del 17 d' Octubre darrer.

L' Enginyer Jefe de la Regió Agronómica de Catalunya ens ha enviat una atenta comunicació ab motiu d' haber pres possessió del nou càrrech y oferintse per lo que al servey públich se refereixi.

El butlletí mensual que la Casa Amadeu Cros de Barcelona publicaba ab el títol de *Los abonos químicos*, are surt á Madrit, segons B. L. M. que 'ns ha enviat son Director.

La «Federació Agrícola Catalana-Balear ha acordat:

Primer: Felicitar al Sr. Ministre de Agricultura per sas disposicions respecte á la construcció de camins vehinals.

Segon: Organisar un grupo de conferenciants agricolas á disposició del President de la Federació pera fer propaganda agricola en els pobles de Catalunya.

A n'aquest objecte se oferiren tots els presents y altres notables agricultors.

Els Ajuntaments rurals ó societats agricolas que desitjin se donguin conferencias técnicas, prácticas ó de propaganda en sas localitats, poden dirigirse al President de la Federació á Sant Sadurn de Noya, quin els proporcionarà conferenciant.

Hem rebut «El automovilismo práctico», revista barcelonina quinzenal d' invencions prácticas.

Queda establert el cambi.

VARIETATS

Progresos del arado.—Arados de vapor y eléctricos

Puede decirse sin exageración que los progresos de la humanidad están en relación con los progresos del arado. Lo prueban la diferencia existente entre las poblaciones primitivas y las actuales, y la inmensa distancia entre el pequeñísimo arado y el humilde gancho que dió Osiris á Egipto y los colosos de la industria moderna.

Después de una infinidad de tentativas y experimentos, actualmente está para iniciarse una nueva evolución en el modo de trabajar la tierra; quiero hablar de la labor mecánica de las grandes dimensiones. Las locomotoras, cada día perfeccionadas más, se prestan perfectamente á la labor macánica cuando se sabe servirse de ellas en las grandes planicies en donde el terreno no sea demasiado húmedo. Ejemplos irrefutables de la labor mecánica nos los ofrecen los Estados Unidos de la América del Norte, en donde es practicada desde hace tiempo en Ohio, Dakotah, Illinois, etc.

El ilustrado agrónomo Mr. Maximiliano Ringellman relata haber visto funcionar, durante la Exposición de Chicago, en las orillas del lago Calumet, un enorme arado de vapor de 120 caballos de fuerza, que hacia la labor toda de un golpe

sobre una anchura de dos metres con una velocitat de 40 metres per minut. En tésis general en Norte Amèrica se prefieren las locomotoras engan- chadas directamente á los arados de seis grandes rejas (que á las extremidades de los surcos se levanta por medio de una pequeña grúa á vapor) á los del sistema inglés, en el cual el arado trabaja tirado por un cable metálico, que corresponde á un motor fijo.

Mr. A. Debicus, que ha estudiado muy prolijamente la cuestión de la labor mecánica, ha publicado indicaciones prácticas que limitan con exactitud el radio de acción útil de los diferentes motores del arado, y sean animales ó mecánicos, de los cuales resulta que en las grandes extensiones de labor á vapor se impone como la mejor y más económica. Y no solamente esto, sino que experimentos recientes permiten abrigar la esperanza de que pronto el vapor, aún en las labores del suelo, será reemplazado por la electricidad, pues los perfeccionamientos del material eléctrico y de los procedimientos del transporte de energía han hecho progresos inmensos en estos últimos tiempos.

Los primeros experimentos de labor eléctrica se hicieron en 1879 en Francia, utilizando la potencia de una locomotora á vapor, y en 1894 se repitieron experiencias análogas, en las cuales la corriente eléctrica utilizada era producida por la fuerza hidráulica, por medio de turbinas. Desde entonces en Alemania y en Norte América se multiplicaron los estudios para la aplicación de la electricidad á que entrara en la práctica, habiéndose ya resuelto el problema del transporte de la energía eléctrica á distancias, que era el único obstáculo serio para su aplicación.

(De *El Automovilismo Ilustrado*).

Els apotecaris y els adobs químichs

En *La Revista Vitícola y de Agricultura* de Saragossa hi hem llegit un article fent atinadas consideracions respecte á las dificultats en que 's troba 'l pagés pera assegurar-se de la bona qualitat dels adobs minerals.

Realment aixó passa en las comarcas ahont no hi hagi associacions que, com la nostra Càmera, tinguin un químich que analisi aquells productes.

L' articulista proposa que s' encarreguin dels anàlisis els apotecaris, de acort ab l' enginyer de la provincia.

Nosaltres aquestas dificultats ja las tenim solucionadas: els químichs nostres ens fan bona feyna, pagantlos com se mereixen.

Si cada propietari s' hagués de pagar un químich, ó tots els del poble haguessin d' acudir al apotecari, es evident que 'ls hi resultaria bon xich més car y amohinós.

Veusaquí, donchs, una de las moltas ventatjas de l' associació.

Vda. y Fills de B. Gazeneuve

BARCELONA: Llealtat, 6

Fabricants y preparadors d' adobs organichs.—Serradura de banya y potarró fina y granada.—Desperdicis de pells y llanas.

Apropòsit pera las vinyas, cánem, blat, arbres, etc.

Disponible

ANALISSIS QUIMICHS á preus módichs, per l' enginyer quimich PERE SALAS, plassa Major, Sabadell.

EN VENDA

Dos billars ab els seus accessoris

SON VENTURERS

Dirigirse á la Administració d'aquesta Revista

LISOL.

L' *insecticida mes enérgich*. No es tóxic, ni corrosiu, ni perillós. Destruheix tota classe de larvas, ous é insectes *enemichs de la vinya*, del *arbres fruyters* y de las *hortalissas*, d' efectes segurs contra la *serpeta* y *demés cotxinillas* del taronjer, llimoner, olivera, garrofer, etc., aixís com contra tota classe de pugons.

D' ús indispensable en *remaderia* pera la neteja y curació de las maluras micróbicas del *bestiar* aixís com pera 'l sanejament de quadras, corts, galliners, etc.

PREUS } A 2'50 pissetas pot de 1 kilo.
 » 2 » kilo en llaunas de 12 kilos.

De venda, en la casa dels fabricants

MORA Y C.^A

Ronda de Sant Antoni, 60.—BARCELONA
y en las principals droguerías d' Espanya.

J. ESPINÁS S. EN C.

BARCELONA.—SANS

GUANOS QUÍMICHS-ORGÁNICHS

Esponjan la terra y modifican el seu estat físich

Premiats ab medalla d' or en diferentas Exposicions

Primeras materias

Serradura fina y granada de banya, pel y pota, etc., etc.

RIQUESA GARANTIDA